

PROBLEME ACTUALE ALE EGALITĂȚII DE GEN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CURRENT ISSUES OF GENDER EQUALITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MEȘINĂ Salomeea, studentă, Specialitatea: SHT
BELESCU Dorina, studentă, Specialitatea: SHT

Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61,

e-mail autori: belescu.dorina@ase.md
mesina.salomeea@ase.md

Abstract. *The topic examined in the article is important, given the fact that gender equality is an important human right, but this right has often been violated during historical development and is still violated in modern societies. And the Republic of Moldova is not an exception in this regard. The purpose of the research consists in the analysis of gender equality and its problems in the Republic of Moldova. For the analysis of the chosen problem, the following methods were used: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction, and study of the legislative framework, of reports related to the problem in question, analysis of statistical data. The Republic of Moldova is facing severe problems related to gender equality. Women face different obstacles in the education system, in health, in politics, and in other fields. This is mainly due to the persistent patriarchal attitudes in society, but also to customs, traditions, the passive position of many women, the insufficient involvement of civil society. The existence of gender inequalities in society involves certain costs both for women individually and for society as a whole.*

Key words: *gender, gender equality, gender inequality, gender equality index.*

JEL CLASSIFICATION: J16

INTRODUCERE

Tema abordată în articol este importantă, dat fiind faptul că, egalitatea de gen este un drept important al omului, însă acest drept a fost deseori încălcat pe parcursul dezvoltării istorice și este încălcat, încă, în cadrul societăților moderne. Din păcate, Republica Moldova nu reprezintă o excepție în acest sens.

Problemele egalității de gen sunt recunoscute la nivel mondial, iar Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 include Obiectivul Global 5 care ține de egalitatea de gen și se numește **Realizarea egalității de gen, promovarea și susținerea dezvoltării femeilor și a tinerelor fete**. Acest Obiectiv urmărește, printre altele, eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor de pretutindeni, și eliminarea tuturor formelor de violență împotriva tuturor femeilor și fetelor în sferele publice și private. În septembrie 2015, Republica Moldova a adoptat Declarația Summitului privind Dezvoltarea Durabilă, prin care s-a angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030. Astfel, Obiectivul Global 5, devine unul dintre obiectivele pentru realizarea căruia Republica Moldova trebuie să își mobilizeze eforturile.

Scopul cercetării constă în analiza egalității de gen și a problemelor acesteia în Republica Moldova. Reieșind din scopul cercetării, sunt propuse spre realizare următoarele **obiective**:

1. Dezvăluirea conținutului conceptelor de gen, egalitate de gen și inegalitate de gen;
2. Analiza celor mai importante aspecte ale egalității de gen în Republica Moldova în diferite domenii.
3. Elaborarea recomandărilor cu privire la depășirea problemelor din domeniul egalității de gen în Republica Moldova.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Egalitatea de gen este o valoare fundamentală a societăților moderne. Pentru analiza problemei alese au fost utilizate următoarele metode: analiza, sinteza, comparația, inducția, deducția, studiul cadrului legislativ, a rapoartelor ce țin de problema în cauză, analiza datelor statistice.

Vom începe prin a dezvălui conținutul a trei concepte de bază din tema abordată. Conceptul de **gen** este utilizat pentru explicarea și înțelegerea relațiilor sociale, economice și culturale dintre femei și bărbați. Dacă conceptul de **sex** se referă la diferențele biologice dintre femei și bărbați, atunci cel de **gen** se referă la modul în care o anumită cultură definește aceste diferențe, la deosebirile dintre modul în care femeile și bărbații își trăiesc viața [1, p. 17]. **Egalitatea de gen** poate fi definită drept accesul egal al femeilor și bărbaților la resurse economice și echivalența profesiilor „masculine” și „feminine”, a rolurilor echivalente în societate, aprecierea echilibrată a aportului economic (și demografic) asupra dezvoltării [1, p. 69]. Iar **inegalitatea de gen** este fenomenul social care ține de tratamentul diferențiat al persoanelor în funcție de gen, tratament generat de distincțiile biologice și psihologice dintre genuri sau de normele culturale din societate.

Republica Moldova s-a angajat să promoveze egalitatea de gen prin ratificarea, în 1994, a [Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor \(CEDAW\)](#) și ale diverselor convenții ale Organizației Mondiale a Muncii. În anul 2006 a fost adoptată Legea nr. 5 **cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați**, care stipulează că, în Republica Moldova, femeile și bărbații beneficiază de drepturi și libertăți egale, fiindu-le garantate și șanse egale pentru exercitarea lor [7]. De asemenea, în Republica Moldova au fost implementate o serie de strategii și planuri de acțiune națională, care au promovat egalitatea de gen.

Totuși, inegalitatea dintre genuri continuă să fie o problemă stringentă. Astfel, în Raportul de Țară în domeniul Egalității de Gen în Republica Moldova, elaborat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare la solicitarea ONU Moldova, se menționează că femeile sunt mai expuse riscului de a se confrunta cu sărăcia, că responsabilitățile de îngrijire par a fi printre principalele motive ale participării scăzute a femeilor pe piața muncii, că violența în bază de gen este omniprezentă și că inegalitățile de gen în domeniul sănătății sunt semnificative și persistente [8, p.4].

Inegalitățile de gen în Republica Moldova se manifestă în mai multe domenii relevante:

Educație. Educația este o sferă socială importantă. Atunci când fetele nu sunt educate la același nivel cu băieții, acest lucru are un efect negativ asupra viitorului lor și asupra oportunităților pe care le vor avea în viață. În Republica Moldova în domeniul educației există anumite inegalități de gen, dar lucrurile nu s-au schimbat simțitor în ultimii ani. De exemplu, în anul 2009 valoarea indexului egalității de gen era de 55, în 2014 – 54 [9, p.3]. Totuși, în anul 2021 acest index scade la 50 [6, p.4]. Chiar dacă dreptul la educație este un drept fundamental și în Republica Moldova toți au acces egal la educație, există dezechilibrări pe nivele de studii, segregarea pe sexe a unor activități școlare, „feminizarea” corpului didactic, mai ales în gimnazii și licee, etc. Astfel, inegalitățile în educație determină un cerc vicios cu impact amplu atât asupra bărbaților, cât și asupra femeilor, dar femeile sunt mult mai expuse excluziunii sociale și sunt mai vulnerabile [8, p. 39].

Politică. În Republica Moldova femeile sunt implicate în politică, dar această implicare este marcată de subreprezentare, mai ales la nivelul forurilor politice înalte. În urma modificărilor și completărilor unor acte legislative din 2016, statul introduce anumite cote minime ale reprezentării femeilor în politică. De exemplu, articolul 46 (3) al Codului Electoral al Republicii Moldova stipulează că Listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale vor fi întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe [4]. Multe femei din sfera politică s-au confruntat cu discursuri sexiste, discriminatorii sau chiar denigratoare. Însă, la acest aspect, în Republica Moldova lucrurile se ameliorează, iar indexul de egalitate în politică crește din 2009 până în 2021 de la 32 la 47 [6, p.4].

Sănătate. În Republica Moldova femeile și bărbații au acces egal la sănătate. Dar, în general adresările târzii la medici sunt caracteristice pentru ambele genuri. Bărbații de obicei încearcă să evite medicii pentru a nu-și arăta slăbiciunea, iar femeile – de cele mai multe ori, din lipsă de timp, a treburilor casnice, a necesității de a îngriji copiii. Bărbații sunt mai afectați de inegalitățile de gen

în materie de sănătate. Deși este în scădere, diferența de gen în speranța de viață (măsurată în ani, speranța de viață a femeilor minus speranța de viață a bărbaților) a fost constant mai mare de 8 ani din 2014 până în prezent [8, p. 4]. Iar o problemă majoră cu care se confruntă femeile, este că o bună parte dintre ele – în jur de 73%, nu au putere de decizie asupra propriei vieți sexuale și reproductive [8, p. 45]. În domeniul sănătății în Republica Moldova indexul de egalitate scade din 2009 până în 2021 de la 73 la 64 [6, p. 4].

Piața muncii. Educația și mai apoi, angajarea în câmpul muncii sporește gradul de independență, de încredere și de libertate al femeilor. Dar, Republica Moldova are cea mai mare prevalență a inactivității în rândul femeilor, comparativ cu țările din regiune. Principalii factori care contribuie la inactivitatea sporită a femeilor constituie responsabilitățile familiale, lipsa serviciilor de îngrijire a copiilor la prețuri accesibile sau disponibile, politicile favorabile familiei ineficiente, oportunitățile scăzute de angajare în zonele rurale [8, p. 64]. Rata de ocupare în 2019 era de 44,2 % pentru bărbați și de 36,5 % pentru femei. În 2021 această discrepanță crește, rata de ocupare fiind de 44,7 % pentru bărbați și de 35,4 % pentru femei [5]. Indexul de egalitate la acest aspect scade din 2009 până în 2021 de la 64 la 59 [6, p. 4].

Accesul la resurse. Inegalitatea salarială reprezintă una dintre cele mai semnificative probleme legate de egalitatea de gen nu doar în Republica Moldova, ci și la nivel global. Această inegalitate afectează considerabil femeile și nu doar pe perioada activității în câmpul muncii, deoarece inegalități financiare de-a lungul vieții contribuie la o diferență și mai mare între pensiile femeilor și bărbaților, la etapa de beneficiere a pensiei pentru limita de vârstă [3, p. 5]. Persoanele trebuie să beneficieze de plată egală pentru muncă egală sau muncă de valoare egală. Dar pentru moment, în Republica Moldova acest principiu nu se aplică pretutindeni, discrepanța între salariul mediul al femeilor și bărbaților crește constant, constituind, în 2020, 14,1%, cu circa 2pp mai mare față de anul 2011 [3, p. 4]. Iar indexul de egalitate la domeniul *Acces la resurse* a scăzut din 2009 până în 2021 de la 77 la 73 [6, p. 4].

Percepții și stereotipuri. Locul bărbaților și femeilor în societate este văzut în Republica Moldova prin prisma diferitor stereotipuri. De exemplu, în Republica Moldova încă predomină stereotipurile, conform cărora responsabilitățile legate de familie sunt în sarcina femeii, care trebuie să-și facă timp pentru familie și să renunțe la “carieră” în timp ce bărbatul trebuie să asigure partea financiară. În studiul „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, s-a constatat că, 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei. Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor sunt responsabilitățile femeii, este și mai mare - 95%. Acest indicator este destul de mare și printre femei - 75,1% (3 din 4 femei) sunt de acord cu această afirmație [2, p.13]. Totuși, cu referire la acest aspect, lucrurile se ameliorează treptat, indexul de egalitate crescând din 2009 până în 2021 de la 42 la 62 [6, p. 4].

În Republica Moldova indexul total de egalitate a crescut de la 57 la 59 din 2009 2021 [6, p. 4]. Dar această creștere nu este uniform repartizată pe domenii. Dacă în domeniul politic lucrurile s-au ameliorat, atunci există domenii în care descreșterea indexului de egalitate este semnificativă.

Manifestările inegalității de gen nu trec fără a lăsa urme, ba chiar au și anumite costuri economice. În studiul „Costul economic al inegalităților de gen în Republica Moldova”, publicat de către Centrul Analitic Independent Expert-Grup în 2020, se menționează că persistența inegalităților de gen generează costuri economice enorme din cauza implicării insuficiente a femeilor în viața economică [10, p. 3]. În acest studiu se concluzionează că decalajele pe piața muncii dintre femei și bărbați duc la un PIB cu mult mai mic decât în cazul parității de gen. Datorită faptului că, participarea femeile pe piața muncii este mai mică și lucrează mai puține ore decât bărbații, ele au în medie o productivitate a muncii mai redusă. Din cauza acestor factori, economia națională ratează în fiecare an între 10% și 20% din valoarea PIB-ului înregistrat. În jur de 10% sunt ratate doar din cauza ratelor de participare mai mici a femeilor, iar dacă sunt luați în calcul toți cei trei factori costul anual crește deja la 20% [10, p. 23].

Așadar, Republica Moldova se confruntă cu probleme stringente care țin de egalitatea de gen. Femeile întâlnesc diferite obstacole și în cadrul sistemului de educație, și în sănătate, și în politică, și în alte domenii. Aceasta se datorează mai ales atitudinilor patriarhale persistente în societate, dar și obiceiurilor, tradițiilor, a poziției pasive a multor femei, a implicării insuficiente a societății civile. Existența inegalităților de gen în societate implică anumite costuri atât pentru femei în parte, cât și pentru societate în întregime.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Problema egalității de gen rămâne una globală. Egalitatea de gen nu înseamnă că bărbații și femeile devin la fel, ci doar că accesul la oportunități și la schimbări în viață nu trebuie să depindă de genul lor.

Republica Moldova se confruntă cu mai multe probleme ce țin de egalitatea de gen. Aceste probleme pot fi întâlnite în toate domeniile vieții sociale. Dat fiind faptul că, costurile inegalității de gen sunt mari, atât societatea în întregime, cât și fiecare individ în parte trebuie să contribuie la înlăturarea inegalităților de gen, la mărirea indexului de egalitate.

Recomandăm ca studiile și analiza acestei probleme să continue, ca statul și populația să promoveze activ egalitatea de gen, ca școala să fie liberă de orice momente discriminatorii cu privire la gen. Considerăm benefică crearea unor organizații care ar susține financiar femeile antreprenori la început de cale și introducerea măsurilor de transparentizare a sistemului de salarizare. Se impune implicarea mai puternică în soluționarea problemelor ce țin de inegalitatea de gen a societății civile. Iar educația cu privire la egalitatea de gen ar trebui să fie mai puternic promovată la toate nivelele educației – de la grădiniță până la masterat, pentru că doar prin educație vom putea să scăpăm de tradițiile și mentalitatea învechită, promovând frumosul principiu al egalității de gen.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. BAURCIULU, A., CASIAN, A., PÂRȚACHI, I., PETROIA, A., SAINSUS, V., VACULOVSCI, D. *Bugetare sensibilă la gen*. Chișinău: Acad. de Studii Econ. a Moldovei. Ed. a 2-a., 2016, 241 p.
2. CHEIANU-ANDREI, D., PEREVOZNIC, I., ZAPOROJAN-PÎRGARI, A., GROSU, E. *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*. Chișinău, 2015, 128 p. Disponibil la: https://cdf.md/wp-content/uploads/2021/11/Studiul_Barbatii-si-Egalitatea-de-gen-in-Republica-Moldova.pdf [online]. [accesat 22.03.2023]
3. COVRIG, N. *Inegalitatea salarială între femei și bărbați în 2020 E timpul să reducem diferența!*. Chișinău, 2021, 14 p. Disponibil la: https://progen.md/wp-content/uploads/2021/02/CPD_Inegalitatile-salariale-2020.pdf [online]. [accesat 24.03.2023]
4. Codul electoral. Publicat: 29-12-2017 în Monitorul Oficial Nr. 451-463 art. 768. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111378&lang=ro [online]. [accesat 25.03.2023]
5. Forța de muncă în Republica Moldova: ocuparea și șomajul în anul 2021. Disponibil la: https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-in-republica-moldovaocuparea-si-somajul-in-anul-9430_3548.html [online]. [accesat 25.03.2023]
6. IVAȘCU, R., BUZU, A. *Indexul egalității de gen. 2021. Care este nivelul de egalitate dintre femei și bărbați în Moldova?*. Chișinău, 2021, 17 p. Disponibil la: <https://progen.md/wp-content/uploads/2021/03/INDEXUL-EGALITATII-DE-GEN-2021-1.pdf> [online]. [accesat 22.03.2023]
7. Legea nr. 5 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107179&lang=ro [online]. [accesat 25.03.2023]
8. Raportul de Țară în domeniul Egalității de Gen. Moldova, 2021, 264 p. Disponibil la: https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/evaluarea_in_domeniul_egalitatii_de_gen.pdf [online]. [accesat 25.03.2023]
9. Trei soluții pentru egalitatea de gen în educație. Disponibil la: http://egalitadedegen.md/wp-content/uploads/mdocs/trei_soluii_pentru_egalitatea_de_gen_in_educaie.pdf [online]. [accesat 23.03.2023]
10. ȚURCAN, A., MORCOTÎLO, I., VÎLCU, N. *Costul economic al inegalităților de gen în Republica Moldova*. Chișinău, 2020, 27 p. Disponibil la: https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_Costul_Inegalitayilor_RO.pdf [online]. [accesat 24.03.2023]

Coordonator științific: ȚURCAN Galina, dr., lector.univ.

Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail: turcan.galina@ase.md